

Računovodstvo dugotrajne imovine na primjeru poduzeća Saponia d.d. Osijek

Pavlić, Iva

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:137285>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-27**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

Iva Pavlić

RAČUNOVODSTVO DUGOTRAJNE IMOVINE NA PRIMJERU
PODUZEĆA „SAPONIA D.D. OSIJEK“

Završni rad

Pula, 2017.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

RAČUNOVODSTVO DUGOTRAJNE IMOVINE NA PRIMJERU
PODUZEĆA „SAPONIA D.D. OSIJEK“

Završni rad

Iva Pavlić

JMBAG: 3479-E

Studijski smjer: Financijski management

Predmet: Poslovno računovodstvo

Mentor: doc.dr.sc. Ticijan Peruško

Pula, srpanj 2017.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika _____ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student _____

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

SADRŽAJ

UVOD	5
1. POJAM IMOVINE	6
1.1. Obilježja imovine	6
1.2. Značaj imovine za poduzeće.....	7
1.3. Podjela imovine	8
1.3.1. Dugotrajna imovina	8
1.3.2. Kratkotrajna imovina	8
2. MEĐUNARODNI I HRVATSKI RAČUNOVODSTVENI STANDARDI.....	10
2.1. Međunarodni računovodstveni standardi	10
2.2. Struktura MRS-a.....	10
2.3. Ciljevi uvođenja HSFI-a.....	12
2.4. Struktura HSFI-a.....	13
3. DUGOTRAJNA IMOVINA	14
3.1. Nematerijalna imovina	14
3.1.1. Osnivački izdaci.....	15
3.1.2. Izdaci za razvoj.....	15
3.1.3. Patenti, licencije, računski softveri, koncesije i zaštitni znakovi	15
3.1.4. Goodwill	16
3.1.5. Otudjenje dugotrajne nematerijalne imovine	16
3.1.6. Umanjenje vrijednosti dugotrajne nematerijalne imovine	17
3.2. Materijalna imovina	17
3.3. Evidencija prirodnih bogatstava	18
3.4. Evidencija građevinskih objekata, postrojenja i opreme i druge materijalne imovine	18
3.4.1. Nabava građevinskih objekata	20
3.4.2. Stjecanje građevinskih objekata, postrojenja i opreme vlastitom proizvodnjom.....	20
3.4.3. Stjecanje građevinskih objekata, postrojenja i opreme razmjenom	21

3.4.4. Najam.....	21
3.5. Financijska imovina.....	22
3.5.1. Dani krediti, depoziti, kaucije.....	22
3.5.2. Dionice i obveznice.....	23
3.5.3. Poslovni udjeli.....	24
3.6. Potraživanja.....	24
3.6.1. Potraživanje od kupaca.....	25
3.6.2. Prodaja na kredit.....	26
3.6.3. Potraživanja za porez na dodanu vrijednost.....	26
4. RAČUNOVODSTVO DUGOTRAJNE IMOVINE U PODUZEĆU SAPONIA D.D.	
OSIJEK.....	27
4.1. Poduzeće Saponia d.d. Osijek.....	27
4.1.1. Općenito o poduzeću.....	27
4.1.2. Organizacijska struktura poduzeća.....	28
4.2. Okvir financijskog izvještavanja.....	29
4.3. Temeljne računovodstvene politike dugotrajne imovine primjenjene u poduzeću Saponia d.d. Osijek.....	30
4.4. Analiza dugotrajne imovine poduzeća Saponia d.d. Osijek.....	31
4.4.1. Vertikalna analiza bilance poduzeća Saponia d.d. Osijek.....	31
4.4.2. Horizontalna analiza bilance poduzeća Saponia d.d. Osijek.....	36
ZAKLJUČAK.....	41
SAŽETAK.....	43
SUMMARY.....	44
POPIS LITERATURE.....	45
POPIS ILUSTRACIJA.....	46

UVOD

Dugotrajna imovina dijeli se na materijalnu imovinu, nematerijalnu imovinu, financijsku imovinu i potraživanja. Za poslovanje poduzeća važno je da ono mora posjedovati imovinu - dugotrajnu i kratkotrajnu. Dugotrajna materijalna i nematerijalna imovina poduzeća se tijekom vremena troši, ona se amortizira, odnosno gubi na svojoj vrijednosti, a upravo amortizacija uz brojne druge čimbenike značajno utječe na iskazivanje poslovnih rezultata trgovačkog društva.

Predmet rada je računovodstvo dugotrajne imovine na primjeru poduzeća Saponia d.d. Osijek. Svrha rada je objasniti što je to dugotrajna imovina, i što ona obuhvaća. Cilj rada je prikazati na primjeru sastav dugotrajne imovine kod poduzeća Saponia d.d. Osijek.

Pri izradi završnog rada korištene su određene metode: induktivna i deduktivna metoda, metoda analize i sinteze, metoda apstrakcije i konkretizacije, metoda dokazivanja i opovrgavanja, povijesna metoda, komparativna metoda, statistička metoda, metoda deskripcije i metoda kompilacije.

Rad se sastoji od uvoda, zaključka i četiri glavna poglavlja. Poslije uvoda govori se o samoj imovini, njenim obilježjima, značenju i podjeli. U drugom poglavlju objašnjeni su Hrvatski računovodstveni standardi, te Međunarodni računovodstveni standardi njihova definicija, ciljevi i struktura. U trećem poglavlju govori se o dugotrajnoj imovini i podjeli na materijalnu imovinu, nematerijalnu imovinu, financijsku imovinu i potraživanja. U posljednjem četvrtom poglavlju govori se o računovodstvu dugotrajne imovine na primjeru poduzeća Saponia d.d. Osijek. Ovim poglavljem obrađena su glavna obilježja poduzeća, organizacijska struktura i na kraju se primjenom vertikalne i horizontalne analize prikazuje struktura i kretanje dugotrajne imovine u poduzeću Saponia d.d. Osijek.

1. POJAM IMOVINE

Imovina predstavlja ekonomske resurse kojima se poduzeće koristi u ostvarenju svoje djelatnosti. Resursi mogu biti različiti (novac, oprema, građevinski objekti, zalihe robe, energija itd.), no u bilanci se ne prikazuju baš svi resursi već samo oni koji u skladu s računovodstvenim propisima zadovoljavaju određene uvjete. Prije svega to su sljedeći uvjeti: (Vinković Kravaica i ostali. 2007: 134.)

- resurs je u vlasništvu poduzeća,
- ima mjerljivu vrijednost,
- od resursa se može očekivati buduća ekonomska korist.

Podrazumijeva se da se za ocjenu financijskog položaja u bilanci prikazuju samo oni oblici imovine koji su u vlasništvu poduzeća odnosno pod njegovom kontrolom.

1.1. Obilježja imovine

Osnovna obilježja imovine odnose se na kontrolu poslovnog subjekta nad imovinom, na buduće ekonomske koristi, te da je imovina heterogena (različiti oblici) i dinamična (promjene iz jednog oblika u drugi).

Prema pojavnom obliku imovinu čine: (Vinković Kravaica i ostali. 2007: 134.)

- novac,
- materijalne stvari,
- potraživanja i ostala prava, te
- plaćeni troškovi budućeg razdoblja i nedospjela naplata prihoda (aktivna vremenska razgraničenja).

U računovodstvenoj terminologiji pojam novac uključuje „gotovinu, čekove, gotovinske naloge i novac deponiran na depozitnim računima u banci pod uvjetom da ograničenje uporabe ne prelazi rok dulji od godine dana. Materijalne stvari podrazumijevaju pojavni oblik imovine koji ima opipljivi odnosno fizički oblik, a obuhvaća zemljište, građevinske objekte, postrojenja i opremu, zalihe materijala,

sitnog inventara, rezervnih dijelova, poluproizvoda, gotovih proizvoda, trgovačke robe te ostale materijalne stvari.“ (Vinković Kravaica i ostali. 2007: 134.)

Potraživanja i ostala prava predstavljaju pravno priznatu mogućnost postupanja u odnosu na druge, a dio su imovine poduzeća ukoliko ih je moguće iskazati u novcu, ukoliko se može očekivati da će u određenom vremenskom roku prijeći u novac ili ako poduzeće njihovom uporabom ostvaruje ekonomsku korist. Mogu se podijeliti na: (Vinković Kravaica i ostali. 2007: 134.) *eksterno* (vanjski) usmjerena prava i *interno* (unutarnje) usmjerena prava. Eksterno usmjerena prava povezuje poduzeće s poslovnim subjektima u okruženju, a pojavljuju se kao potraživanja iz poslovnih odnosa, primjerice korištenje dostignuća drugih poslovnih subjekata, kao što su prava korištenja patenata, licencija, imena, pečata, pravo korištenja tuđe imovine i ostala prava.

Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i nedospjela naplata prihoda obuhvaćaju nefakturirane prihode, nekalkulirane troškove ili novčane isplate koja još ne predstavljaju troškove. To su novčane uplate i isplate koje se u razdoblju kada su se dogodile, računovodstveno ne prikazuju kao prihodi ili rashodi, već će to biti učinjeno u sljedećem ili u nekoliko uzastopnih sljedećih obračunskih razdoblja. Stoga aktivna vremenska razgraničenja čine tzv. stavke tranzitorne aktive, jer na datum bilance predstavljaju privremeni imovinski oblik koji će se u sljedećem obračunskom razdoblju transformirati u neki imovinski oblik, u troškove poslovanja ili u realno potraživanje s temelja nastanka prihoda.

1.2. Značaj imovine za poduzeće

Imovina podrazumijeva ekonomsko sredstvo koje je u vlasništvu poduzeća i od koje se očekuje buduća ekonomska korist. Neovisno o konkretnom obliku u kojem se javlja, imovina se koristi u poduzeću na različite načine, ima različite funkcije, odnosno poprima različite funkcionalne oblike. „Tako se npr., imovina može trajno koristiti u proizvodnji dobara koja će poduzeće prodati, razmijeniti za druge oblike imovine ili iskoristiti za podmirenje obveza prema bilo kome po bilo kojoj osnovici.“

(Deželjin i ostali, 1994: 78) Imovinu poduzeća moguće je pribaviti na različite načine, iz različitih izvora i pod različitim uvjetima.

1.3. Podjela imovine

Sa stajališta funkcioniranja imovine u poslovnom procesu, načina njezina uključivanja u poslovni proces, u ekonomskoj teoriji opće je prihvaćena podjela imovine na: (Deželjin i ostali, 1994: 80)

- stalnu (dugotrajnu) imovinu i
- tekuću (kratkotrajnu) imovinu.

Razvrstavanje imovine na stalnu i tekuću imovinu temelji se na nastojanju da se aproksimativno odredi mjera likvidnosti poduzeća, to jest sposobnost poduzeća da iz dana u dan izvodi sve poslovne aktivnosti bez vanjske financijske pomoći.

1.3.1. Dugotrajna imovina

Dugotrajna imovina jest onaj dio imovine koji će ostati nepromijenjen, odnosno zadržati isti pojavni oblik, u vremenskom razdoblju duljem od godine dana i neće biti utrošen u jednom normalnom proizvodnom ciklusu. Dugotrajna imovina nabavlja se s namjerom uporabe u vlastitom poslovnom poduhvatu, a ne za daljnju prodaju. Stoga je neki imovinski dio uključen u dugotrajnu imovinu samo ako se koristi u vlastitom poslovanju.

1.3.2. Kratkotrajna imovina

Kratkotrajna imovina je onaj dio ukupne imovine poduzeća za koji se očekuje da će biti prodan u roku od godine dana ili utrošen u normalnom proizvodnom ciklusu, ako ciklus traje dulje od godine dana . Ona stalno mijenja oblik od novca za nabavku sirovina za proizvodnju, zatim od sirovina za proizvodnju u poluproizvode ili proizvode. Oni se, dalje, prodajom pretvaraju u potraživanja, a potraživanja se transformiraju u novac. To je proces koji se stalno ponavlja. Prema tome, kratkotrajna se imovina dijeli se na (Hrvatski standard financijskog izvještavanja, 2016.):

- zalihe,
- potraživanja,
- financijska imovina,
- novac u banci i blagajni.

Zalihe su kratkotrajna imovina: (Hrvatski standard financijskog izvještavanja, 2016.)

- koja se drži zbog prodaje u redovnom toku poslovanja,
- koja se drži u procesu proizvodnje za navedenu prodaju ili
- u obliku materijala i dijelova koji će biti utrošeni u procesu proizvodnje ili u postupku pružanja usluga.

Zalihe slijedom reproduktivnog ciklusa obuhvaćaju slijedeće oblike (Hrvatski standard financijskog izvještavanja, 2016.):

- zalihe sirovina i drugog materijala koji ulazi u supstancu gotovog proizvoda;
- zalihe rezervnih dijelova i drugog materijala koji ne ulazi u supstancu gotovog proizvoda;
- zalihe nedovršene proizvodnje i poluproizvoda;
- zalihe gotovih proizvoda;
- zalihe trgovačke robe i drugo
- kratkotrajna biološka imovina.

Kratkoročna potraživanja su potraživanja s rokom dospijeća do jedne godine. To mogu biti potraživanja od kupaca za prodana dobra i obavljene usluge, potraživanja od države, potraživanja od zaposlenika i ostala kratkoročna potraživanja.

Kratkoročna financijska imovina koju čine: (Vinković Kravaica i ostali. 2007: 241.)

- surogati novca (čekovi, mjenice i ostali primljeni kratkoročni vrijednosni papiri),
- dani kratkoročni krediti, depoziti i kaucije,
- udjeli u povezanim društvima (s dospijećem do jedne godine).

Novac na računima i blagajni je sav novac koji se nalazi na računima u poslovnim bankama, novac u blagajni, akreditivi i strana sredstva plaćanja. Novac koji se čuva u bankama je depozitni novac i on nema fizičkih dimenzija. Novac u blagajni može biti gotov novac, surogat novac ili vrijednosni papiri.

2. MEĐUNARODNI I HRVATSKI RAČUNOVODSTVENI STANDARDI

2.1. Međunarodni računovodstveni standardi

S ciljem ujednačenja računovodstvenih propisa na međunarodnoj razini razvijeni su Međunarodni računovodstveni standardi (International Accounting Standards- IAS).“ Međutim, u 2004. godini počinju se razvijati Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (MSFI), odnosno International Financial Reporting Standards (IFRS). MSFI razvijaju potpuno nove standard, ali pored toga uključuju i Međunarodne računovodstvene standarde. Međunarodni računovodstveni standardi predstavljaju razradu računovodstvenih načela u pogledu metoda obuhvaćanja i obrade računovodstvenih podataka, formiranja računovodstvenih informacija, prezentiranja i čuvanja računovodstvenih podataka i informacija.“ (Belak, 2006:39) U Hrvatskoj Međunarodni računovodstveni standardi primjenjuju se od 01. siječnja 1993. godine.

MSFI-ovi sadrže zahtjeve priznavanja, mjerenja, prezentiranja i objavljivanja koji se bave transakcijama i događajima važnim za financijske izvještaje opće namjene. Primjenjuju se na sve financijske izvještaje opće namjene. „Cilj financijskih izvještaja je pružiti informacije o financijskom položaju, uspješnosti i novčanim tokovima subjekta koje su korisne tim korisnicima u donošenju poslovnih odluka“(Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2004:14)

2.2. Struktura MRS-a

U Hrvatskoj se danas primjenjuju MSFI koji obuhvaćaju MSFI, MRS i povezana tumačenja koje utvrdi Odbor za standarde financijskog izvještavanja i objavi u Narodnim novinama (Zakona o računovodstvu, 2016). Zakonom je propisano da, nakon prijama Hrvatske u članstvo Europske unije, Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (MSFI) obuhvaćaju Međunarodne računovodstvene standarde (MRS), njihove dopune i povezana tumačenja, te Međunarodne standarde financijskog izvještavanja (MSFI), njihove dopune i povezana tumačenja koje je utvrdila Europska komisija, a objavljeni su u službenom listu Europske unije.

Međunarodni standardi financijskog izvještavanja su (Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2016: 5)

- MRS 1-Prezentiranje financijskih izvještaja
- MRS 2-Zalihe
- MRS 7-Izvještaj o novčanom tijeku
- MRS 8-Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena pogreške
- MRS 10-Događaji nakon datuma bilance
- MRS 11-Ugovori o izgradnji
- MRS 12-Porez na dobit
- MRS 16-Nekretnine, postrojenja i oprema
- MRS 17-Najmovi
- MRS 18-Prihodi
- MRS 19-Primanja zaposlenih
- MRS 20-Računovodstvo za državne potpore i objavljivanje državne pomoći
- MRS 21-Učinci promjena tečaja stranih valuta
- MRS 23-Troškovi posudbe
- MRS 24-Objavljivanje povezanih strana
- MRS 26-Računovodstvo i izvještavanje planova mirovinskih primanja
- MRS 27-Nekonsolidirani financijski izvještaji
- MRS 28- Udjeli u pridruženim subjektima i zajedničkim pothvatima
- MRS 29-Financijsko izvještavanje u hiperinflacijskim gospodarstvima
- MRS 32-Financijski instrumenti: prezentiranje
- MRS 33-Zarade po dionici
- MRS 34-Financijsko izvještavanje za razdoblja tijekom godine
- MRS 36-Umanjenje imovine
- MRS 37-Rezerviranja, nepredviđene obveze i nepredviđena imovina
- MRS 38-Nematerijalna imovina
- MRS 39-Financijski instrumenti: priznavanje i mjerenje
- MRS 40-Ulaganja u nekretnine
- MRS 41-Poljoprivreda
- MSFI 1-Prva primjena Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja

- MSFI 2-Plaćanje temeljeno na dionicama
- MSFI 3-Poslovna spajanja
- MSFI 4- Ugovori o osiguranju
- MSFI 5-Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja
- MSFI 6-Istraživanje i procjena mineralnih resursa
- MSFI 7-Financijski instrumenti: objavljivanje
- MSFI 8-Poslovni segmenti
- MSFI 10-Konsolidirani financijski izvještaji
- MSFI 11-Zajednički poslovi
- MSFI 12-Objavljivanje udjela u drugim subjektima
- MSFI 13-Mjerenje fer vrijednosti

MRS/MSFI se oblikuju i usvajaju kroz razmjerno složen propisani postupak, koji uključuje računovođe, financijske analitičare, poslovnu zajednicu, burze, zakonodavna i regulativna tijela, akademske krugove i ostale zainteresirane pojedince i organizacije iz cijeloga svijeta.

2.3. Ciljevi uvođenja HSFI-a

Hrvatski standardi financijskog izvještavanja nastali su sukladno Zakonu o računovodstvu, a donosi ih Odbor za standarde financijskog izvještavanja. „Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja uređuje se tematika u vezi s financijskim izvještajima, u prvom redu, namijenjenih vanjskim korisnicima. Sadrže zahtjeve priznavanja, mjerenja, procjenjivanja, prezentiranja i objavljivanja transakcija i događaja važnih za financijske izvještaje opće namjene.“ (Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2016:830) Hrvatski standardi financijskog izvještavanja su namijenjeni za primjenu u financijskim izvještajima opće namjene poduzetnika koji ostvaruju dobit ili gubitak.

Osim samih Standarda, Odbor je donio Okvir i Pojmovnik. Kada u HSFI-ima nije obuhvaćena i obrađena problematika u vezi s računovodstvenim politikama ni kriteriji mjerenja i priznavanja elemenata financijskih izvještaja, poduzetnici mogu u skladu s HSFI-om, konzultirati odgovarajuće odredbe MSFI-a.

2.4.Struktura HSFI-a

Hrvatski standardi financijskog izvještavanja imaju određene specifičnosti. Koncipirani su na način da su više povezani s pojedinim značajnim pozicijama financijskih izvještaja, posebice bilance i računa dobiti i gubitka. Oni cjelovito obuhvaćaju značajne pozicije financijskih izvještaja, manjega su opsega, lakši za razumijevanje i primjenu što se smatra kao pomoć poduzetnicima koji ne primjenjuju MSFI-e, malim i srednje velikim poduzećima.

Tablica 1. Struktura HSFI-a

Broj standarda	Naziv standarda
HSFI 1	Financijski izvještaji
HSFI 2	Konsolidirani financijski izvještaji
HSFI 3	Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške
HSFI 4	Događaji nakon datuma bilance
HSFI 5	Dugotrajna nematerijalna imovina
HSFI 6	Dugotrajna materijalna imovina
HSFI 7	Ulaganje u nekretnine
HSFI 8	Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanku poslovanja
HSFI 9	Financijska imovina
HSFI 10	Zalihe
HSFI 11	Potraživanja
HSFI 12	Kapital
HSFI 13	Obaveze
HSFI 14	Vremenska razgraničenja
HSFI 15	Prihodi
HSFI 16	Rashodi
HSFI 17	Poljoprivreda

Izvor: Žager, K., Smrekar, N. (2008.) Uz prijedlog Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja. *Financije i porezi*. 2(8). str. 69.-78.

HSFI i njihova struktura imaju određene specifičnosti te su na taj način i rađeni.

3. DUGOTRAJNA IMOVINA

Prema definiciji „dugotrajna imovina čini bitan dio imovine poduzeća, bilo da se radi o udjelu dugotrajne imovine poduzeća u ukupnoj imovini, bilo da se radi o njenoj važnosti pri obavljanju gospodarske djelatnosti kojom se poduzeće bavi. Dugotrajna imovina poduzeća se koristi za proizvodne ili administrativne svrhe. Jedna od njenih osnovnih karakteristika je da se u poslovanju koristi kroz duži niz godina, odnosno više poslovnih ciklusa.“ (Šviger, 2006: 59-64).

3.1. Nematerijalna imovina

Nematerijalna imovina jest imovina bez fizičkog obilježja koja se može identificirati, služi društvu (u razdoblju dužem od 1 godine) za uporabu u proizvodnji ili isporuci dobara i usluga, za iznajmljivanje drugima ili za administrativne svrhe, a od koje će društvo u budućnosti ostvarivati ekonomske koristi. Takva imovina nije materijalizirana iako može biti sadržana u fizičkom obliku. Nematerijalna imovina može prema načinu stjecanja biti podijeljena na dvije vrste:

- nematerijalna imovina stečena od drugih putem kupnje, u procesu poslovnog spajanja, pomoću državnih potpora ili razmjenom,
- interno razvijena nematerijalna imovina.

Vrijednost se nematerijalnog sredstva na početku utvrđuje po trošku nabave, a nakon početnog priznavanja knjiži po trošku nabave smanjenom za ispravak vrijednosti i akumulirane gubitke od smanjenja. Nematerijalnu imovinu potrebno je sustavno amortizirati tijekom procijenjenog korisnog vijeka trajanja. Prema MRS 38 pretpostavka je da nije očekivati da korisni vijek trajanja nematerijalne imovine bude dulji od 20 godina. Prema Zakonu o porezu na dobit maksimalno priznata amortizacija stopa za nematerijalnu imovinu iznosi 25%, odnosno 50% ako trgovačko društvo primjenjuje dvostruke stope amortizacije. Dugotrajna nematerijalna imovina obuhvaća osnivačke izdatke, izdatke za razvoj, patente, licence, koncesije, zaštitni znaci i ostala slična prava, goodwill, predujmove za nematerijalna sredstva i nematerijalna ulaganja u pripremi.

3.1.1. Osnivački izdaci

Osnivački izdaci nastaju i tretiraju se kao nematerijalna imovina pri osnivanju trgovačkog društva ili osnivanju društva kćeri (podružnice). „To su izdaci za izradu projekta, studija, usluge odvjetnika za izradu osnivačkog akta, troškovi objave osnivanja u javnim glasilima, javnobilježnička naknada, usluge procjenitelja, vještaka, troškovi stručnog osposobljavanja kadrova i slični izdaci za koje je odlučeno da neće biti trošak razdoblja, nego će se kapitalizirati, odnosno donijeti određene ekonomske koristi u budućnosti.“ (Vinković Kravaica i ostali, 2007:183) Osnivački izdaci postaju nematerijalna imovina jer prema Zakonu o trgovačkim društvima nije dopušteno izravno smanjenje temeljenog kapitala, a isto tako svojim iznosom ne mogu niti povećati.

3.1.2. Izdaci za razvoj

Prema MRS 38, istraživanje je izvorno i planirano ispitivanje poduzeto s izgledom da će doći do novih znanstvenih i tehničkih spoznaja i razumijevanja, a razvoj je primjena nalaza istraživanja ili drugih znanja u plan ili dizajn za proizvodnju novih ili bitno poboljšanih materijala, uređaja, proizvoda, procesa, sustava ili usluga prije početka komercijalne proizvodnje ili uporabe. „Međutim, izdaci za istraživanje ne mogu se priznati kao nematerijalna imovina nego se iskazuju kao troškovi razdoblja i priznaju kao rashodi u razdoblju u kojem su nastali. Razlog tome jest što trgovačko društvo u fazi istraživanja ne može dokazati postojanje nematerijalnog sredstva koje će davati buduće ekonomske koristi.“ (Vinković Kravaica i ostali, 2007:185) Prema navedenoj definiciji razvoja predstavlja daleko napredniju fazu jer društvo tada već može identificirati nematerijalno sredstvo i dokazati da će ono u budućnosti donositi ekonomske koristi.

3.1.3. Patenti, licencije, računski softveri, koncesije i zaštitni znakovi

Ulaganjem u patente, licencije, koncesije, zaštitne znakove franšize, računalni softver, ulaganjem na tuđoj imovini i ulaganjem u ostala slična prava trgovačko društvo osigurava njihovu uporabu u vlastitom poslovanju, s ciljem ostvarivanja

ekonomskih koristi u razdoblju duljem od jedne godine. Riječ je, najčešće o zaštićenim pravima koja se evidentiraju kod Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo i sličnih institucija. „Kupljena prava i ulaganja na tuđoj imovini predstavljaju oblik nematerijalne imovine poduzeća, pa se evidentiraju kao bilančna stavka i obračunom amortizacije prenose na troškove tijekom razdoblja njihove upotrebe, ali ne dulje od 20 godina.“ (Vinković Kravaica i ostali, 2007:186)

Patent je pravo koje štiti izumitelja patenta u smislu gospodarskog iskorištavanja izuma, a licencija predstavlja ugovor o kupnji prava, odnosno dozvole za komercijalizaciju nečijeg patentiranog izuma, uporabu imena proizvoda, uporabu specifičnih tehnoloških procesa i za proizvodnju nekih specifičnih proizvoda u određenom vremenskom razdoblju.

Franšiza je pravo koje se stječe kad jedno društvo plaća naknadu drugom društvu za određeno poslovanje u točno utvrđenom vremenskom razdoblju, za točno određeno područje i svrhu. Koncesija je ugovorom određena dozvola ili ustupanje, pri čemu jedna strana dopušta ili ustupa drugoj strani ekonomsko korištenje dobara ili prava, a druga strana (stjecatelj koncesije) za to plaća naknadu.

3.1.4. Goodwill

Goodwill označava „veću vrijednost društva koju ono ima zbog svojeg ugleda, konkurentskog položaja, organizacije, reputacije, kvalitete zaposlenika i sličnih čimbenika koji se ne mogu ili se teško mogu mjeriti. Ta se vrijednost odražava u pozitivnoj razlici između vrijednosti društva kao cjeline i zbroja vrijednosti njegovih pojedinih dijelova koji se mogu identificirati.“ (Vinković Kravaica i ostali, 2007:189) Goodwill se sam po sebi ne može identificirati, već predstavlja vrijednost neodvojiv od društva.

3.1.5. Otuđenje dugotrajne nematerijalne imovine

Rashodi ili prihodi koji proizlaze iz povlačenja ili otuđenja nematerijalne imovine priznaju se u skladu s HSFI 6 (Dugotrajna materijalna imovina), HSFI 15 (Prihodi) i HSFI 16 (Rashodi). Korištena metoda amortizacije treba odražavati model u kojem

će buduće ekonomske koristi imovine poduzetnik koristiti, u slučaju da se taj model ne može pouzdano odrediti, koristit će se proporcionalna (linearna) metoda. Trošak amortizacije za svako razdoblje se priznaje u računu dobiti i gubitka osim ako ovaj ili drugi Standard to zabrani ili zahtijeva da bude uključen u knjigovodstvenu vrijednost druge imovine. Ostatak vrijednosti nematerijalne imovine s određenim vijekom trajanja pretpostavlja se da treba biti nula, osim ako postoji obveza treće strane da će tu imovinu kupiti na kraju vijeka uporabe, ili ako postoji aktivno tržište za tu imovinu ili se ostatak vrijednosti može odrediti prema tržištu, i ako je vjerojatno da će takvo tržište postojati na kraju vijeka uporabe te imovine. Sama procjena ostatka vrijednosti imovine se temelji na iznosu koji bi se dobio od prodaje koristeći cijenu koja prevladava na datum procijene za prodaju slične imovine na kraju procijenjenog vijeka. Ostatak vrijednosti provjerava se najmanje na kraju svake financijske godine.

3.1.6. Umanjenje vrijednosti dugotrajne nematerijalne imovine

Trošak amortizacije dugotrajne nematerijalne imovine predstavlja postupno trošenje te imovine, pri čemu se vrijednost sredstava, tijekom korisnog vremena upotrebe, prenosi na proizvedene proizvode ili pružene usluge. Može se reći da obračunavanje troška amortizacije predstavlja sustavni raspored amortizirajućeg iznosa imovine tijekom njezinog vijeka upotrebe. Vijek upotrebe predstavlja razdoblje u kojem se očekuje da će imovina biti na raspolaganju za upotrebu u poduzeću ili broj proizvoda ili sličnih jedinica koje poduzetnik očekuje ostvariti od te imovine. Imovina koja podliježe amortizaciji mora imati ograničeni vijek trajanja i poduzeće tu imovinu mora koristiti u proizvodnji ili prodaji roba, pružanju usluga, za iznajmljivanje ili za administrativne svrhe.

3.2. Materijalna imovina

Materijalna imovina obuhvaća imovinu poduzeća u obliku stvari koje su nabavljene za uporabu u proizvodnji, u pribavljanju roba i usluga, za iznajmljivanje ili uporabu u administrativne svrhe. Materijalna imovina obuhvaća: zemljišta i zgrade, strojeve i tehničku opremu, druge naprave i inventar, namještaj, uredsku opremu i vozila, plaćene avanse za sve ove materijalne stvari te ulaganja u prirodna i rudna

bogatstva. Sve pojedinačne vrste materijalnih ulaganja, s izuzetkom zemljišta, imaju ograničeni vijek trajanja i njihova se knjigovodstvena vrijednost s istekom vremena postupno smanjuje. Zemljište nema ograničeni vijek trajanja, njegova se korisnost s istekom vremena ne smanjuje pa ono s vremenom ne gubi svoju vrijednost, a u knjigovodstvu se prikazuje po vrijednosti ulaganja u zemljište dokle god je dio imovine poduzeća.

3.3. Evidencija prirodnih bogatstava

Zemljište je posebna vrsta dugotrajne materijalne imovine jer ima neograničeni vijek trajanja zbog čega se na njega ne obračunava amortizacija. Zemljište se dijeli na: građevinsko, poljoprivredno i ostalo zemljište npr. šumsko zemljište. (Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika 2008: 213) Zemljište korišteno od strane trgovačkog društva može biti stečeno u vlasništvo ili uzeto u zakup ili pod koncesiju. Zemljište stečeno u vlasništvu upisuje se u zemljišne knjige a evidentira se u poslovnim knjigama trgovačkog društva kao dugotrajna materijalna imovina-prirodna bogatstva. Pri prijenosu vlasništva zemljišta plaća se porez na promet na nekretnine. Zemljište i građevinski objekti odvojena su imovina i iskazuju se odvojeno. Zemljište i objekti izgrađeni na zemljištu iskazuju se odvojeno, čak i kada se zajedno nabavljaju.

3.4. Evidencija građevinskih objekata, postrojenja i opreme i druge materijalne imovine

Pod pojmom nekretnina ili građevinskih objekata razumijevaju se građevinski objekti svih namjena. To su najčešće građevinski objekti nužni za obavljanje djelatnosti u industriji, trgovini, građevinarstvu, poljoprivredi, šumarstvu, objekti za proizvodnju i prijenos električne i druge energije, objekti vodoprivrede i kanalizacije, stambene zgrade, objekti za cestovni, željeznički, zračni, pomorski i riječni promet, objekti za poštanski, telegrafski i telefonski promet, kao i svi ostali građevinski objekti.

U skupinu postrojenja i opreme ubraja se razna oprema, postrojenja i alati te pogonski i uredski inventar, namještaj i transportni uređaji te prijevozna sredstva. Za građevinske objekte, postrojenja i opremu karakterističan je duži postupak nabave

zbog čega se trošak nabave knjigovodstveno prati kao imovina u pripremi. Slijedom toga predviđena je i posebna bilančna stavka koja iskazuje vrijednost imovine u procesu nabave. Na kontima Imovine u pripremi prikupljaju se podaci o trošku nabave imovine koji se može oblikovati iz više faktura, obračuna ili drugih izvora. Kada je nabava završena konta nabave se zatvaraju i imovine se „prenosi“u uporabu. Dugotrajna materijalna imovina može biti stečena na više načina: (Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika' 2008: 217)

- kupovinom na tržištu,
- izradom u vlastitoj režiji,
- razmjenom za drugo sredstvo,
- primljena kao donacija
- financijskim najmom.

Najčešći način stjecanja je kupovina na tržištu. Pri stjecanju imovine na tržištu moguće je kupiti dovršeno sredstvo ili izgrađivati sredstvo. Troškove nabave građevinskih objekata, postrojenja i opreme čine izdaci vezani za kupnju, izradu ili doradu. Dugotrajna materijalna imovina početno se mjeri po trošku nabave koji uključuje: (Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika' 2008: 217)

- kupovnu cijenu, uključujući uvozne pristojbe i nepovratne poreze nakon odbitka trgovačkih popusta i rabata,
- sve troškove koji se izravno mogu pripisati dovođenju imovine na mjesto i u radno stanje za namjeravanu upotrebu,
- početno procijenjene troškove demontaže, uklanjanje imovine i obnavljanje mjesta na kojem je imovina smještena, za koje obveza za poduzetnika nastaje kada je imovina nabavljena ili kao posljedica korištenja imovine tijekom razdoblja za namjene različite od proizvodnje zaliha tijekom razdoblja.

Uobičajeno je da se administrativni i drugi opći upravni rashodi ne smatraju sastavnim dijelom troška nabave osim ako se ne mogu dovesti u izravnu vezu s nabavkom sredstava.

3.4.1. Nabava građevinskih objekata

Za pravilnu evidenciju nabave građevinskog objekta važno je poznavanje poreznih propisa. Sa stajališta poreznog tretmana treba razlikovati „novoizgrađene“ građevinske objekte (pod pojmom novoizgrađenih objekata podrazumijevaju se nekretnine – građevinski objekti izgrađeni poslije 01.01.1998.) od „starih“ građevinskih objekata izgrađenih prije primjene PDV-a. Transakcije razmjene „novoizgrađenih“ građevinskih objekata podliježu oporezivanju prema sustavu poreza na dodanu vrijednost. Međutim, po Zakonu o porezu na promet nekretnina u tom sustavu oporezivanja ostaju sva zemljišta: građevinska, poljoprivredna i ostala.

Svaki novoizgrađeni građevinski objekt oporezovan je s dva poreza i to ne samo pri prvoj prodaji odnosno kupnji, nego i svakom kasnijem prometu. Za računovodstveno praćenje i evidentiranje kupovine građevinskih objekata bitno je poznavanje položaja prodavatelja i stjecatelja. Porez na dodanu vrijednost u prometu građevinskih objekata može zaračunati samo isporučitelj koji je obveznik porezna na dodanu vrijednost.

3.4.2. Stjecanje građevinskih objekata, postrojenja i opreme vlastitom proizvodnjom

Jedan od mogućih oblika stjecanja građevinskih objekata, postrojenja i opreme jest „građenje za vlastite potrebe ili izuzimanje gotovog proizvoda namijenjenog prodaji za vlastite potrebe.“ (Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika' 2008: 229) Trošak dugotrajne imovine izgrađene u vlastitoj izvedbi utvrđuje se koristeći se istim načelima kao kod kupljene imovine. „Ako poduzetnik u svom redovitom poslovanju proizvodi za prodaju sličnu imovinu, trošak imovine obično je jednak trošku proizvodnje imovine namijenjen prodaji u skladu s HSF1-om 10 Zalihe. Prema tome, isključuju se interni dobici, da bi se došlo do spomenutih troškova. Slično tome, neuobičajeni iznosi otpadnog materijala, rada ili drugih resursa, nastali u proizvodnji imovine u vlastitoj izvedbi, ne uključuju se u trošak imovine.“ (Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika' 2008: 229)

3.4.3. Stjecanje građevinskih objekata, postrojenja i opreme razmjenom

Danas većina poslovnih transakcija uključuje razmjenu monetarne imovine ili obveza za robe ili usluge. Međutim, još postoje transakcije u kojima se razmjenjuje jedna vrsta monetarne imovine za drugu, tj. razmjenjuje se sredstvo za sredstvo. Razmjena sredstava ili nemonetarna razmjena je nabava građevinskog objekta, postrojenja i opreme u razmjeni za drugo sredstvo ili drugu nemonetarnu imovinu ili uslugu. Glede vrste sredstava koja se razmjenjuju i njihove pojedinačne vrijednosti moguće je pojavljivanje više varijanti razmjene nemonetarne imovine: (Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika' 2008: 231)

- sličnih sredstava približno iste vrijednosti,
- različitih sredstava približno iste vrijednosti,
- sličnih sredstava različitih vrijednosti,
- različitih sredstava različite vrijednosti.

Pod pojmom sličnih sredstava podrazumijevaju se sredstva istih upotrebnih svojstava, tj. imovina koja izvršava istu poslovnu funkciju ili koja se koristi u istoj djelatnosti. Pod pojmom različitih sredstava podrazumijevaju se sredstva različitih upotrebnih svojstava, tj. imovina koja ne vrši istu funkciju ili se ne koristi u istoj djelatnosti. Sredstva koja ulaze u razmjenu, u većini transakcija razmjene, nemaju jednake vrijednosti tako da se primanjem ili davanjem monetarne naknade izravna tržišna vrijednost danog i primljenog sredstva. (Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika' 2008: 231)

3.4.4. Najam

Najam je sporazum na temelju kojeg najmodavac prenosi najmoprimcu kao zamjenu za plaćanje ili niz plaćanja, pravo upotrebe neke imovine u dogovorenom razdoblju. U hrvatskoj ekonomiji najam postaje važan oblik financiranja nabavke dugotrajne opreme i sl., te u posljednje vrijeme i postrojenja i nekretnine. Razlikuju se dvije vrste najma: financijski i poslovni najam. Financijski najam je najam koji se većim dijelom prenosi svi rizici i nagrade povezani s vlasništvom neke imovine. Vlasništvo se može, ali ne mora prenijeti. Najam se klasificira kao financijski ako udovoljava sljedećim uvjetima: (Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika' 2008: 233)

- najmom se prenosi vlasništvo imovine na najmoprimca po završetku razdoblja najma,
- najmoprimac ima opciju kupiti sredstvo po cijeni za koju se očekuje da će biti povoljna za najmoprimca,
- razdoblje najma je veći dio korisnog vijeka trajanja imovine u najmu,
- na početku najma sadašnja vrijednost minimalnih plaćanja najma pokriva gotovo cjelokupnu fer vrijednost iznajmljene imovine,
- iznajmljena imovina posebne je prirode tako da je može koristiti bez većih preinaka sam najmoprimac,
- ako najmoprimac poništi najam, gubitak najmodavca snosi najmoprimac,
- dobitke ili gubitke promjene vrijednosti imovine u najmu snosi najmoprimac,
- najmoprimac ima mogućnost nastaviti najam za dodatno razdoblje uz povoljniju najamninu.

Zbog svega navedenog financijski je najam u ekonomskom smislu izjednačen s kupoprodajom. Poslovni najam je svaki najam osim financijskog najma. Ugovorom o poslovnom najmu ne prenose se rizici i koristi u svezi s vlasništvom na najmoprimca nego ih zadržava najmodavac.

3.5. Financijska imovina

Dugotrajna financijska imovina jest „imovina koja nije ni materijalna, a niti nematerijalna, nego predstavlja ulaganje s ciljem ostvarenja buduće ekonomske koristi. Ekonomska korist pojavljuje se u obliku kamata, dobiti ili određenih posrednih koristi (primjerice kod obveznih dugoročnih ulaganja). Pojam dugoročno u ovom slučaju podrazumijeva razdoblje dulje od godine dana.“ (Vinković Kravaica i ostali, 2007:207) Dugotrajna financijska imovina obuhvaća novčana ulaganja u dionice, dugoročne vrijednosne papire, dane dugoročne zajmove, depozite, kaucije i druga ulaganja.

3.5.1. Dani krediti, depoziti, kaucije

Dani kratkoročni krediti podrazumijevaju „ugovorene kratkoročne plasmane (do godinu dana) pravnim ili fizičkim osobama, obično uz ugovorenu naknadu u obliku

kamate. Pri tome se svi uvjeti kreditiranja ugovaraju u pismenom obliku. Dani krediti za poduzeće zajmodavca (vjerovnika) predstavljaju novčani odljev, dok se ugovorena kamata (naknada za obavljenju uslugu) priznaje u prihod.“ (Vinković Kravaica i ostali, 2007:250) Pri tome je važno naglasiti da kamate na zajmove poduzeća drugim poduzećima ili građanima podliježu obračunavanju PDV-a, za razliku od kamata na kredite banaka koje su oslobođene PDV-a.

Depoziti su „novčani polozi na računima kod financijskih institucija uglavnom, a najčešće se koriste u svrhu ostvarivanja zarade na kamati, odobravanja kredita, sudjelovanja u raznim poslovnim natjecajima i nadmetanjima. Kaucije predstavljaju dana novčane jamstva za izvršenje određene obveze (npr. povrat ambalaže).“ (Vinković Kravaica i ostali, 2007:207) Kaucija podliježe obračunu PDV-a.

3.5.2. *Dionice i obveznice*

Dionica je „vrijednosni papir s varijabilnim prihodom koji predstavlja pravo vlasništva u nekom dioničkom društvu. Vlasnik dionice – dioničar, ima pravo na postotni udio u cjelokupnoj imovini dioničkog društva, te ostvarenom dobitku, pri čemu dionička društva svojim dioničarima obično plaćaju dividendu kao razmjerni dio ostvarene neto dobiti.“ (Vinković Kravaica i ostali, 2007:249) Cijena dionice se formira na tržištu pod utjecajem ponude i potražnje, a njihova se kupoprodaja odvija na burzama vrijednosnih papira. U skladu s poreznim propisima o PDV-u prema kojima se na isporuke vrijednosnih papira ne plaća PDV, pri prodaji dionica neće se obračunavati niti iskazati obveza za PDV.

Obveznica ili zadužnica (obligacija) je „dužnički vrijednosni papir koji izdavaoca obvezuje na povrat pozajmljenih sredstava u određenom roku s određenom kamatom, koja se isplaćuje periodično ili se pribraja glavnici i isplaćuje o dospijeću. Obveznica je kreditni instrument i u biti je ugovor o kreditu. U slučaju da je izdavalac država, može služiti i kao platežno sredstvo prema državi za poreze i druge dažbine. Može glasiti na ime ili na donosioca, a izdaje se u gotovim apoenima. Obveznice na temelju prihoda obvezuju poduzeće da plati kamatu tek onda kada ostvari dostatan prihod iz kojeg tu kamatu može podmiriti.“ (Vinković Kravaica i ostali, 2007:250) Ova vrsta obveznice daje malu vjerojatnost fiksnog povrata. Konvertibilna obveznica je

ona koja se može zamijeniti, prema opciji imaoća, za određen broj običnih dionica (omjer razmjene obveznica za dionice naveden je na obveznici). Obveznice se također mogu emitirati u stranoj valuti.

3.5.3. Poslovni udjeli

Poslovni udjel je izraz koji se u društvu s ograničenom odgovornošću rabi za označivanje svih prava i obveza koji proizlaze iz jednoga temeljnog uloga i u pravilu pripadaju jednom članu tog društva. Poslovni udjel može pripadati i nekolicini osoba, a tada će se govoriti o više ovlaštenika na poslovnom udjelu. U takvom slučaju oni će pri ostvarivanju prava prema društvu nastupati samo zajednički, a za ispunjenje obveza koje proizlaze iz tog udjela odgovarati solidarno. Poslovni udjel može pripadati i samom društvu, i to u slučaju stjecanja vlastitog poslovnog udjela kao i u slučaju educiranja.

3.6. Potraživanja

Dugoročna potraživanja uključuju potraživanja od povezanih društava, potraživanja s temeljem prodaje na kredit, potraživanja iz faktoringa, potraživanja u sporu i rizična potraživanja, potraživanja za jamčevine i ostala dugoročna potraživanja. Potraživanja od kupaca neproduktivna su imovina dokle god se čeka njihova naplata i ne zarađuju kamate, budući da takva imovina ne stvara nikakav prihod. Stoga, da bi tvrtka bila u mogućnosti nesmetano poslovati i podmirivati vlastite obveze, odnosno da bi izbjegla nelikvidnost kao moguću posljedicu vezanosti vlastitog novca u obliku potraživanja od kupaca, potrebno je odrediti na koji način osigurati sredstva neophodna za funkcioniranje sustava. Jedan od načina namicanja sredstava, odnosno potraživanja od kupaca u novac, jest i faktornig.

Faktoring predstavlja transakciju kojom tvrtka prodaje svoja potraživanja od kupaca faktoring-društvu, odnosno faktoru, ili pak posuđuje novac osiguravajući dobiveni kredit vlastitim potraživanjem od kupaca. U svakom slučaju, radi se o obliku financiranja pomoću kojeg se vrlo brzo osigurava priljev potrebnih novčanih sredstava. Da bi se na najbolji mogući način koristile sve prednosti faktoringa, potrebno je urediti okružje u kojem će ova financijska usluga egzistirati, te osigurati

nadzor nad ovim poslovima. Iako faktoring često nude banke, ova vrsta usluge spada u ne bankovne poslove. Zatupljenost faktoringa među ostalim instrumentima financiranja sve je veća u tranzicijskim zemljama, a posebice je to uočljivo i u novim zemljama članicama Europske unije. Faktoring nudi ključne prednosti u odnosu na druge instrumente financiranja, s obzirom da osigurava brzu likvidnost tvrtkama.

3.6.1. Potraživanje od kupaca

Potraživanja od kupaca su „tražbine prema kupcima i ostalima za novcem, dobrima ili uslugama. Za potrebe financijskih izvještaja potraživanja se grupiraju kao kratkoročna ili dugoročna. Kratkoročna potraživanja od kupaca su ona za koje se očekuje da će biti naplaćena u roku godine dana ili tijekom tekućeg poslovnog ciklusa, ovisno o tome koje je razdoblje duže. Sva druga potraživanja svrstavaju se u dugoročna. Potraživanja se u bilanci nadalje dijele na trgovinska i ne trgovinska potraživanja.“ (Vinković Kravaica i ostali, 2007:258) Trgovinska potraživanja su iznosi koje duguju kupci za prodanu robu i pružene usluge kao dio uobičajenih poslovnih aktivnosti. Trgovinska potraživanja, obično najznačajnija koja poduzeće posjeduje, mogu se nadalje klasificirati na potraživanja od kupaca i primljene zadužnice od kupaca.

Potraživanja od kupaca, usmeno obećanje kupca da će platiti kupljenu robu i pružene usluge, uobičajeno su naplativa u roku 30 do 60 dana te predstavljaju 'otvorene račune' koji proizlaze iz kratkoročnih produljenja kredita. Primljene zadužnice od kupaca su pisana obećanja izdavatelja zadužnice da će platiti određeni novčani iznos na određeni datum u budućnosti, a mogu nastati kao rezultat prodaje, financiranja ili drugih poslovnih događaja. Ne trgovinska potraživanja mogu proizaći iz različitih poslovnih događaja, a mogu biti pismena obećanja kako plaćanja tako i isporuke. Neki primjeri ovakvih potraživanja jesu: predujmovi službenicima i zaposlenima; predujmovi društvu-kćeri; depoziti za pokrivanje potencijalnih šteta i gubitaka; depoziti koji služe kao jamstvo izvedbe ili plaćanja; potraživanja za dividende i kamate i sl. Zbog svojih osobitih svojstava, ne trgovinska se potraživanja općenito klasificiraju i iskazuju kao posebne stavke bilance.

3.6.2. Prodaja na kredit

Prodaja na kredit je odgođena naplata. Kredit je posuđivanje novca uz rizik zakašnjenja u plaćanju ili neplaćanja. Kreditiranje kupca je uobičajena praksa. „Trgovačko društvo može prodati robu kupcu na potrošački kredit i s temelja takvog kredita obračunati kamatu koja podliježe obračunati PDV-a ukoliko se radi o poduzetniku koji je u sustavu PDV-a. Za ovako ugovorenu prodaju potrebno je sastaviti pisani ugovor o obročnom plaćanju.“ (Vinković Kravaica i ostali, 2007:258) Kamata se priznaje kao prihod u razdoblju na koje se odnosi, odnosno po dospijeću anuiteta. Sukladno tome, dospijeva i pripadajuća obveza za PDV.

3.6.3. Potraživanja za porez na dodanu vrijednost

Na kontu potraživanja za porez na dodanu vrijednost porezni obveznici tijekom obračunskog razdoblja evidentiraju pravo na pretporez po ulaznim računima, sukladno Zakonu o porezu na dodanu vrijednost i Pravilniku o porezu na dodanu vrijednost. Po završetku obračunskog razdoblja potraživanja za pretporeza saldiraju se s nastalim obvezama za PDV po izlaznim računima u odnosnom razdoblju. Pri tome mogu kao razlika nastati obveze za plaćanje PDV-a ili pak potraživanja od države za pretplaćeni PDV po ulaznim računima. Ukoliko se radi o obvezi, utvrđena razlika, mora se uplatiti u državni proračun. Ukoliko se radi o većem pretporezu od obveza, potražuje se od državnog proračuna uplata poreza na račun ili se taj iznos prenosi u sljedeće razdoblje kao pretporez. Povrat poreza rijedak je, jer se poslovanju uvijek dodaje određena vrijednost na koju se obračunava porez. Stoga je rezultat saldiranje uglavnom obveza, dok se povrat poreza može pojaviti pri većim jednokratnim nabavama materijala i kapitala.

4. RAČUNOVODSTVO DUGOTRAJNE IMOVINE U PODUZEĆU SAPONIA D.D. OSIJEK

4.1. Poduzeće Saponia d.d. Osijek

Današnja „Saponia“ nasljednik je tvornice koja je počela raditi još 1894. godine kao zanatska radionica za proizvodnju sapuna u vlasništvu Samuela Reinitza. „1919. godine ta radionica, koja je u međuvremenu prerasla u tvornicu, povezuje se sa svjetski poznatim koncernom „Georg Schicht“, a on se tridesetih godina integrira s koncernom „Lever Brothers“ iz Rotterdama. Novi vlasnici počinju intenzivnije ulagati u tvornicu, osuvremenjujući je i dopunjujući novim postrojenjima, tako da je ona neposredno prije II. svjetskog rata bila dobro opremljena i prilično poznata. Za vrijeme rata tvornica je teško stradala, Georg Schicht istupio je iz partnerstva, a 1945. godine je nacionalizirana. Iako devastirana i u teškim uvjetima zbog nedostatka sirovina, tvornica je 1946. godine nastavila s proizvodnjom, sada kao „Prva osječka tvornica sapuna“. Svoje sadašnje ime, „Saponia“, dobila je 1953. godine, a opis je promijenjen u „tvornica sapuna, kozmetičkih i kemijskih proizvoda“ („<http://zse.hr/userdocsimages/prospekti/Prospekt-SAPN.pdf>, 2016.) Najpoznatije proizvodi su svakako praškasti deterdženti „Faks helizim“ i „Rubel“, tekući deterdženti „Arf“, „Tipso“ i „Likvi“, paste za zube „Zirodent“ te kolekcije toaletno-kozmetičkih proizvoda „Lahor“, „Markins“, „Priroda daje“ („<http://zse.hr/userdocsimages/prospekti/Prospekt-SAPN.pdf>, 2016.)

4.1.1. Općenito o poduzeću

Zadatak poduzeća je osigurati mogućnosti za stjecanje stručno-specijalističkih i menadžerskih znanja i vještina potrebnih za rad u deterdžentskoj industriji koje će omogućiti provedbu strategije tvrtke. Cilj poduzeća je omogućiti zaposlenicima nastavak razvoja na stručnom području i napredovanje u karijeri, držati korak s neprestanim promjenama u organizaciji i okolini, poticati razvoj znanja i vještina potrebnih za praćenje brzih tehnoloških i tržišnih promjena te podupirati strateške smjerove razvoja tvrtke na području upravljanja ljudskim potencijalima, posredno stvarajući dodatnu vrijednost za kupce, vlasnike i zaposlenike.

Poštivanje načela održivog razvoja oduvijek je bilo dijelom poslovanja Saponije Osijek d.d. u njezinih više od 100 godina, makar se tako nije zvalo i nije uvijek bilo posebno naglašavano. „Sama misija „*Svakodnevno unapređenje življenja razvijanjem kulture čistoće i zdravlja kao životnog stila*“ temelji se na principima održivog razvoja.“ (<http://www.saponia.hr/korporativno/misija-i-vizija>, 2016.)

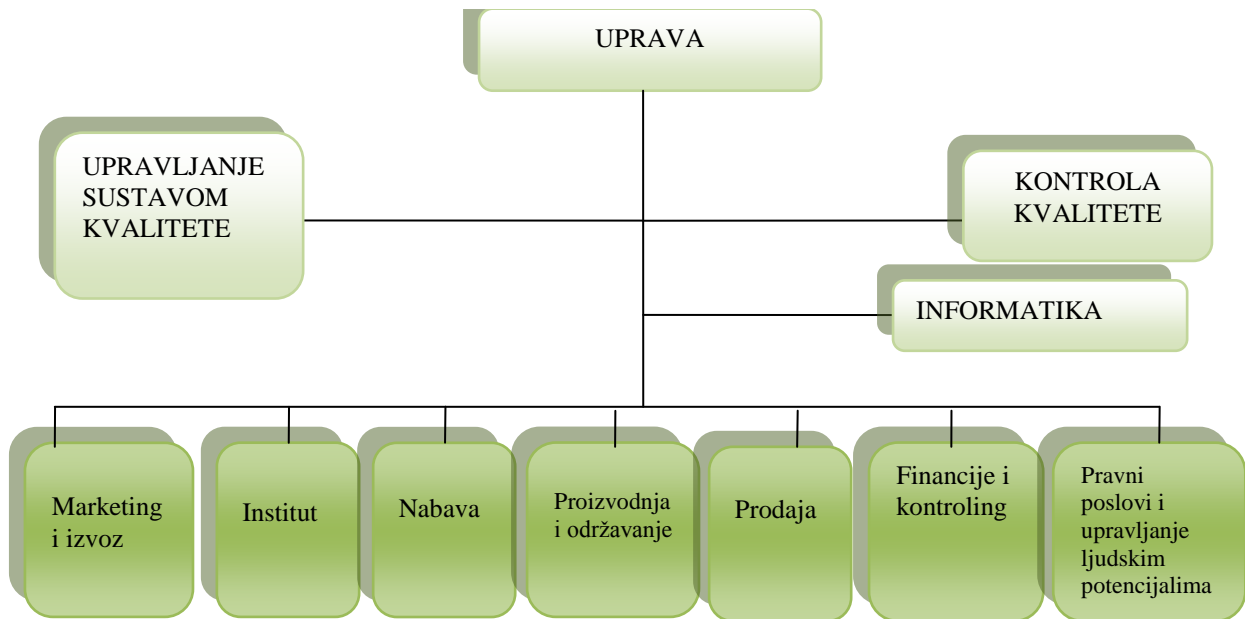
Kod razvoja novih proizvoda i usluga poduzeće se uvijek trudilo dobiti maksimalnu dobit za potrošača uz minimalan utjecaj na okoliš. To su postigli pažljivim osluškivanjem potreba potrošača i praćenjem dostignuća na području novih, ekološki prihvatljivih sirovina, načina pakiranja i dr. Poduzeće nastoji pozitivno djelovati u okruženju jer „dobro se dobrim vraća“, kroz podršku kvalitetnih kulturnih i sportskih programa, ustanova i društava, te kroz podršku udrugama koje djeluju na unapređenju kvalitete života na različite načine. Poduzeće ne daje samo financijsku podršku, već su i djelatnici istaknuti aktivni članovi udruga koje djeluju, te vlastitim radom i znanjem pomažu postizanje boljih uvjeta života i rada za sve.

Vizija poduzeća se odnosi na to da će „Saponia d.d. Osijek biti vodećom deterđentsko-toaletnom industrijom u regiji. Zahvaljujući inovativnim i superiornim proizvodima te korporacijskoj odgovornosti spram sveukupnog okruženja, Saponia d.d. Osijek će ne samo zadovoljavati potrebe svojih klijenata iznad njihovih očekivanja već i osigurati prosperitet svojih zaposlenika, dioničara i okruženja u kojem djeluje.“ (<http://www.saponia.hr/korporativno/misija-i-vizija>, 2016.)

4.1.2. Organizacijska struktura poduzeća

Organizacijska struktura Saponije Osijek d.d. ustrojena je na funkcionalnom načelu, u nastavku je prikazana shema.

Slika 1. Organizacijska struktura Saponije Osijek d.d.

Izvor: Skraćeni prospekt Saponia, <http://zse.hr/userdocsimages/prospekti/Prospekt-SAPN.pdf>, 2016.

Na čelu organizacije je Uprava, a zatim se organizacija grana na odjel za upravljanje sustavom kvalitete, kontrolu kvalitete i informatiku. Organizacija se grana na sedam sektora, a to su marketing i izvoz, institut, nabava, proizvodnja i održavanje, prodaja, financije i kontroling, pravni poslovi i upravljanje ljudskim potencijalima.

4.2. Okvir financijskog izvještavanja

Financijski izvještaji poduzeća sastavljeni su sukladno sa Zakonom o računovodstvu Republike Hrvatske i Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI). Sastavljanje financijskih izvještaja sukladno sa Zakonom o računovodstvu Republike Hrvatske i Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI) zahtijeva od Uprave da daje procjene i izvodi pretpostavke koje utječu na iskazane iznose imovine i obveza te objavu nepredviđene imovine i nepredviđenih obveza na datum financijskih izvještaja, kao i na iskazane prihode i rashode tijekom izvještajnog razdoblja. (<http://zse.hr/userdocsimages/financ/SAPN-fin2011-1Y-REV-N-HR.pdf>, 2016.). Financijski izvještaji Društva predstavljaju zbirne iznose imovine, obveza, kapitala i rezervi Društva na kraju poslovne godine.

4.3 Temeljne računovodstvene politike dugotrajne imovine primjenjene u poduzeću Saponia d.d. Osijek

Karakteristično za promatrano poduzeće je da se nekretnine, postrojenja i oprema iskazuju po trošku nabave umanjenom za akumuliranu amortizaciju i umanjenje vrijednosti. Nekretnine, postrojenja i oprema u izgradnji iskazuju se po trošku umanjenom za priznate gubitke od umanjenja vrijednosti, a amortizacija ove imovine započinje u trenutku u kojem je imovina spremna za uporabu.

Tablica 2. Prikaz obračuna amortizacije

NAZIV STAVKE	VIJEK TRAJANJA IMOVINE (U GOD.)
Građevinski objekti	10-20
Postrojenja i oprema	2-10

Izvor: izrada autorice

Amortizacija se obračunava tako da se nabavna ili procijenjena vrijednost imovine, osim zemljišta i zgrada u izgradnji, otpisuje tijekom procijenjenog korisnog vijeka trajanje imovine primjenom linearne metode, kako je prikazano u tablici.

Dugotrajna imovina svrstana u skupinu imovine namijenjene prodaji mjeri se po njezinoj prethodnoj knjigovodstvenoj vrijednosti ili njezinoj fer vrijednosti umanjenoj za troškove prodaje, ovisno koja je niža.

Na svaki dan izvještavanja, Društvo provjerava knjigovodstvene iznose svoje dugotrajne imovine kako bi utvrdila da li postoji naznaka da je došlo do gubitaka zbog umanjenja vrijednosti. Ako takve naznake postoje, procjenjuje se nadoknadivi iznos sredstava da bi se mogli odrediti eventualni gubici nastali zbog umanjenja.

4.4. Analiza dugotrajne imovine poduzeća Saponia d.d. Osijek

Dugotrajna imovina poduzeća Saponia d.d. sastoji se najvećim dijelom od dugotrajne financijske imovine u iznosu od 224.475.585 kn što čini 63% ukupne dugotrajne imovine dok ostatak od 37% čini materijalna imovina u iznosu od 130.626.372 kn u 2015. godini.

4.4.1. Vertikalna analiza bilance poduzeća Saponia d.d. Osijek

Podloga za provedbu vertikalne analize jesu strukturni financijski izvještaji. Vertikalna analiza podrazumijeva međusobno uspoređivanje elemenata financijskih izvještaja tijekom jedne godine. Uobičajeno se kod bilance ukupna aktiva i pasiva izjednačavaju sa 100 te se izračunavaju udjeli pojedinih elemenata koji sačinjavaju aktivu i pasivu.

Tablica 3. Vertikalna analiza dugotrajne nematerijalne imovine za razdoblje 2014. – 2015. godine.

	AOP oznaka	2014. godina	%	2015. godina	%
UKUPNA AKTIVA		628.888.699		691.446.232	
NEMATERIJALNA IMOVINA	003	14,588	0.00	119,853	0.02
1. Izdaci za razvoj	004				
2. Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava	005	14,588	0.00	119,853	0.02
3. Goodwill	006				
4. Predujmovi za nabavu nematerijalne imovine	007				
5. Nematerijalna imovina u pripremi	008				
6. Ostala nematerijalna imovina	009				

Izvor: Zagrebačka burza, Saponia d.d. - Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, nekonsolidirano, 2015. godina

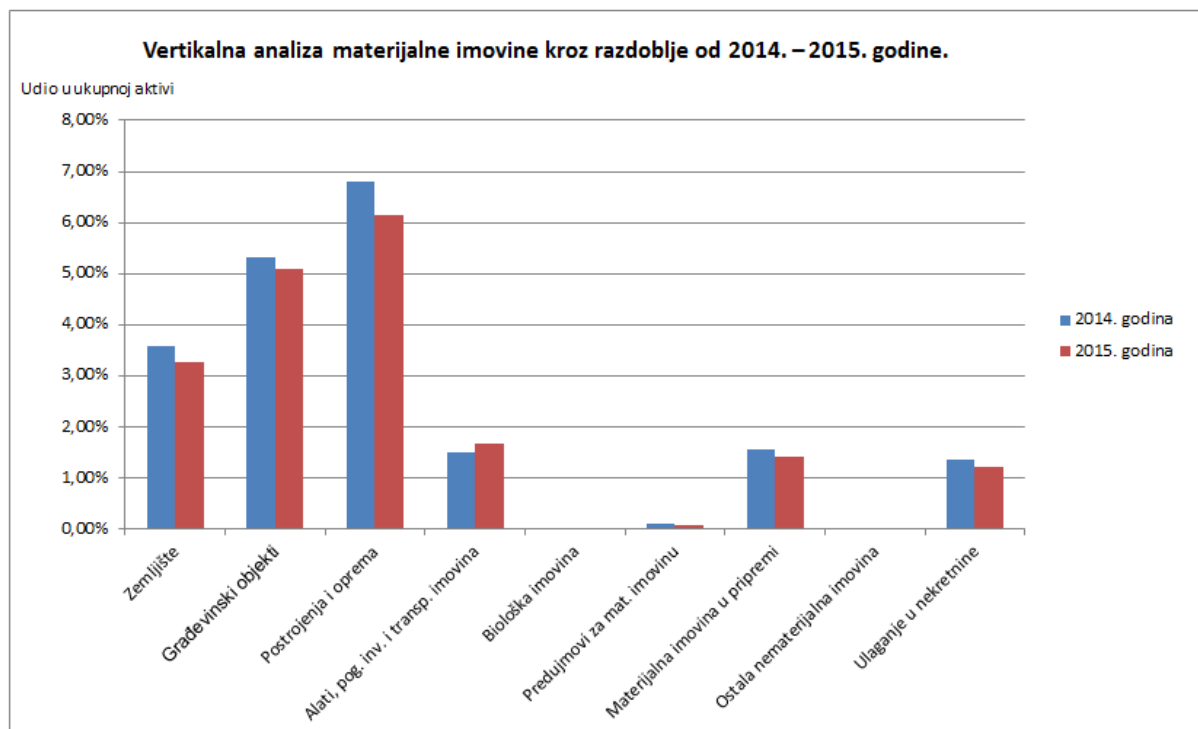
Udio dugotrajne nematerijalne imovine u 2015.g. iznosi 0,02% ukupne aktive dok je u 2014.g. njen udio bio gotovo beznačajan. Svu vrijednost dugotrajne nematerijalne imovine čine koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava.

Tablica 4. Vertikalna analiza dugotrajne materijalne imovine za razdoblje 2014. – 2015. godine.

	AOP oznaka	2014. godina	%	2015. godina	%
UKUPNA AKTIVA		628.888.699		691.446.232	
MATERIJALNA IMOVINA	010	127.075,369	20.21	13.,626,372	18.89
1.Zemljište	011	22.524,270	3.58	22.524,270	3.26
2.Građevinski objekti	012	33.398,800	5.31	35.236,960	5.10
3.Postrojenja i oprema	013	42.675,801	6.79	42.624,556	6.16
4.Alati, pogonski inventar i transportna imovina	014	9.435,422	1.50	11.456,556	1.66
5.Biološka imovina	015				
6.Predujmovi za materijalnu imovinu	016	722,038	0.11	453,555	0.07
7.Materijalna imovina u pripremi	017	9.849,705	1.57	9.860,721	1.43
8.Ostala nematerijalna imovina	018	13	0.00	13	0.00
9.Ulaganje u nekretnine	019	8.469,320	1.35	8.469,320	1.22

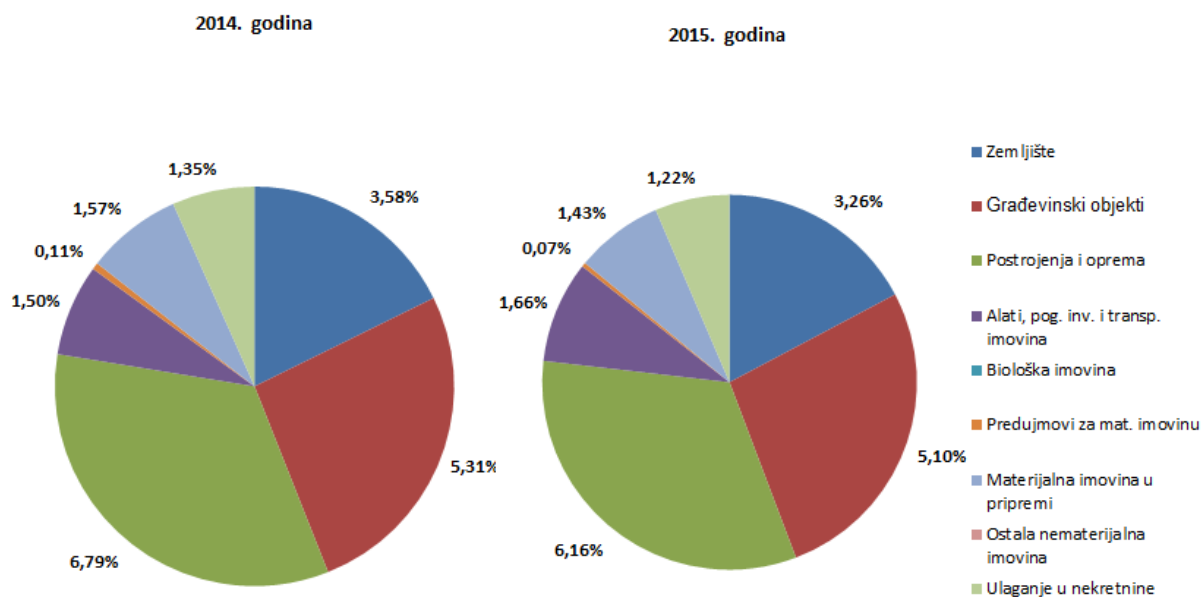
Izvor: Zagrebačka burza, Saponia d.d. - Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, nekonsolidirano, 2015. Godina

Slika 2. Vertikalna analiza materijalne imovine za razdoblje od 2014.-2015.godine

Izvor: izrada autorice prema tablici br.4

Slika 3. Udio stavaka materijalne imovine u ukupnoj aktivi u 2014. i 2015. godini

Izvor: izrada autorice prema tablici br.4

Udio pojedine stavke materijalne imovine u ukupnoj aktivi je jednak za obje promatrane godine u smislu da najveći udio zauzimaju postrojenja i oprema s udjelom od 6,16% u 2015.g i 6,79% u 2014.g. Zatim slijede građevinski objekti s udjelom od 5,10% u 2015.g. i 5,31% u 2014.g., te zemljišta s udjelom od 3,26% u 2015.g. i 3,58% u 2014.g., ulaganja u nekretnine i predujmovi za materijalnu imovinu s nižim udjelom u odnosu na navedene stavke. Izuzetak su alati, pogonski inventar i transportna imovina čiji se udio u ukupnoj aktivi povećao u 2015.godini na 1,66% dok je u 2014.g iznosio 1,50% tako da zauzimaju značajniji udio u odnosu na materijalnu imovinu u pripremi koja je u 2014.g. imala viši udio u ukupnoj aktivi od 1,57% dok u 2015.g iznosi 1,43%.

U 2015. godini značajniji porast u apsolutnom iznosu ostvaren je u udjelu alata, pogonskog inventara i transportne imovine, sa 9.435.422, 00 kn na 11.456.556,00 kn, te kod građevinskih objekata sa 33.398.800,00 na 35.236.960,00. S obzirom na relativni porast ukupne aktive u 2015. godini uzrokovan stavkama izvan kategorije

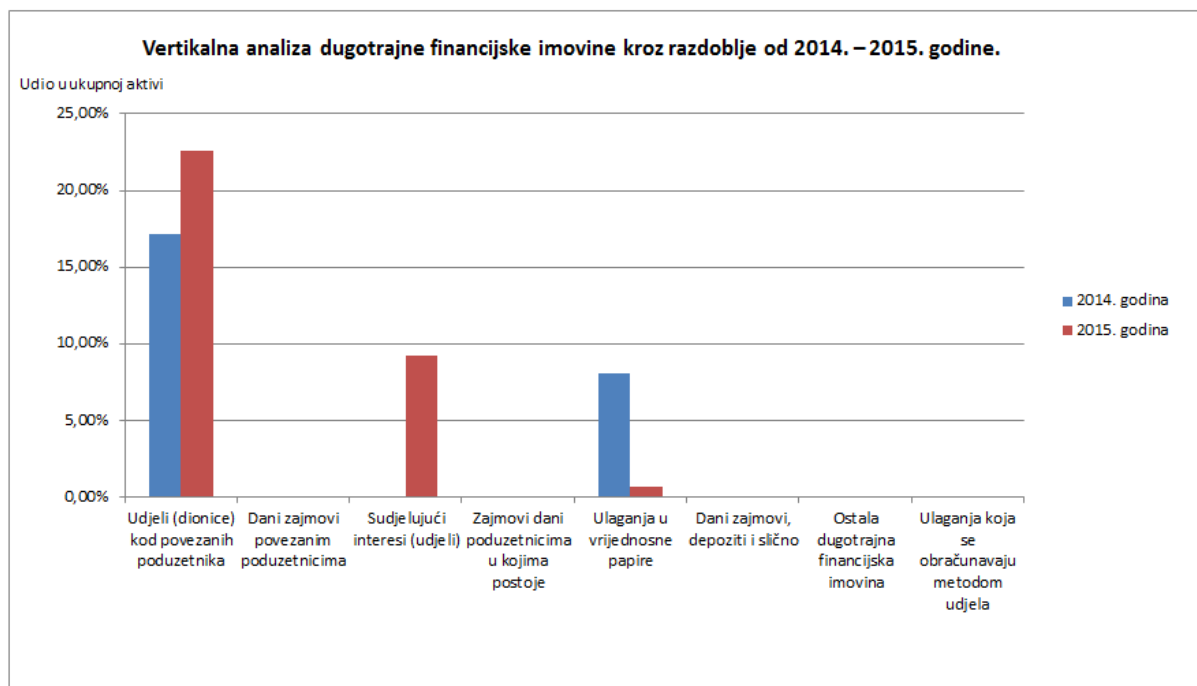
materijalne imovine, relativni porast navedenih stavki iznosi 0,16% odnosno bilježimo pad od 0,21% stavke građevinskih objekata. Kod ostalih kategorija materijalne imovine nema značajnijih pomaka u vrijednosti.

Tablica 5. Vertikalna analiza dugotrajne financijske imovine za razdoblje 2014. – 2015. godine.

	AOP oznaka	2014. godina	%	2015. godina	%
UKUPNA AKTIVA		628.888.699		691.446.232	
DUGOTRAJNA FINACIJSKA IMOVINA	020	158.803,009	25.25	224.475,585	32.46
1. Udjeli (dionice) kod povezanih poduzetnika	021	108.098.406	17.19	156.377,326	22.62
2. Dani zajmovi povezanim poduzetnicima	022				
3. Sudjelujući interesi (udjeli)	023			63.644,006	9.20
4. Zajmovi dani poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi	024				
5. Ulaganja u vrijednosne papire	025	50.704,603	8.06	4.454,253	0.64
6. Dani zajmovi, depoziti i slično	026				
7. Ostala dugotrajna financijska imovina	027				
8. Ulaganja koja se obračunavaju metodom udjela	028				

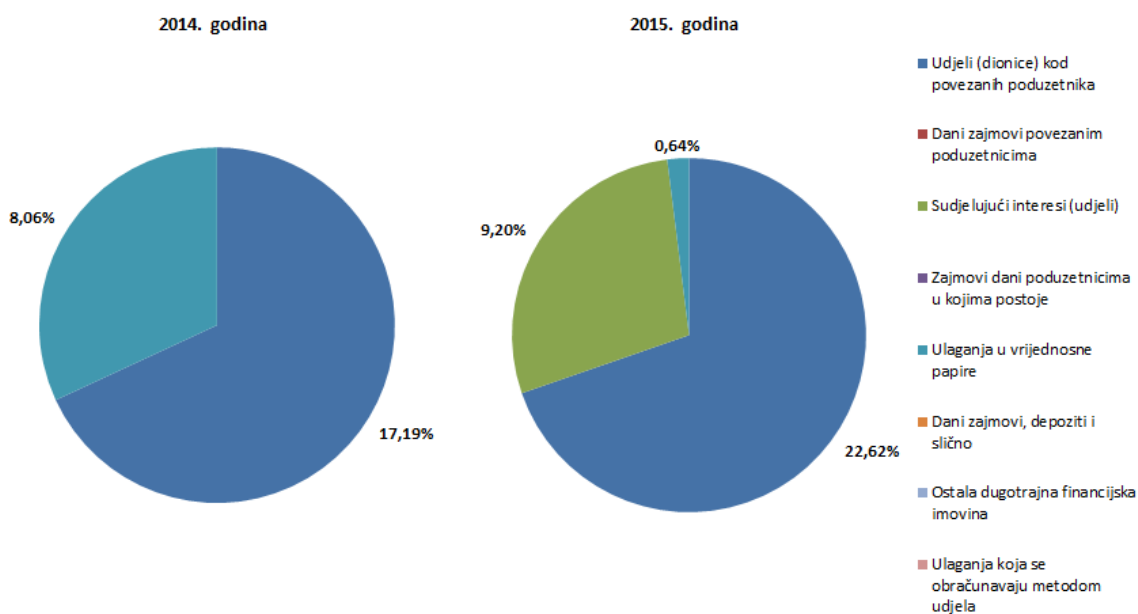
Izvor: Zagrebačka burza, Saponia d.d. - Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, nekonsolidirano, 2015. godina

Slika 4. Vertikalna analiza dugotrajne financijske imovine za razdoblje od 2014.-2015.godine

Izvor: Zagrebačka burza, Saponia d.d. - Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, nekonsolidirano, 2015. godina

Slika 5. Udio stavaka dugotrajne financijske imovine u ukupnoj aktivi u 2014. i 2015 godini

Izvor: izrada autorice prema tablici br.5.

Najveći udio pojedine stavke dugotrajne financijske imovine u ukupnoj imovini, tj. aktivni poduzeća čine udjeli (dionice) kod povezanih poduzetnika sa 22,62% u 2015.g. dok je udio iste iznosio 17,19% u 2014.g. Udio sudjelujućih interesa (udjeli) u 2015.g. iznosio je 9,20% dok je u prethodnoj godini udio ove stavke bio nula. Zabilježen je značajan pad udjela ulaganja u vrijednosne papire u odnosu na ukupnu aktivu u 2015.g. u odnosu na 2014.g. Udio navedne stavke iznosio je 0,64% u 2015.g. dok je u 2014.g. iznosio 8,06%.

4.4.2. Horizontalna analiza bilance poduzeća Saponia d.d. Osijek

Svrha horizontalne analize jest sagledavanje promjena u toku vremena kroz više obračunskih razdoblja. Iz toga proizlazi da je potrebno raspolagati s podacima za minimalno dvije godine. Iz tog razloga, u ovom radu, promatrano je stanje u 2014. i 2015. godini. Najčešće se jedna godina uzima kao baza, a ostale se analiziraju u odnosu na nju. Kroz horizontalnu analizu uočava se tendencija i dinamika promjena pojedinih pozicija u temeljnim financijskim izvještajima. Ključna varijabla u horizontalnoj analizi je vrijeme budući da se usporedbom elemenata financijskih izvještaja, koji su iskazani u novčanim jedinicama, između dva ili više razdoblja donosi zaključak o kretanju pojave kroz promatrano razdoblje. Na toj osnovi moguće je utvrditi problematična područja poslovanja.

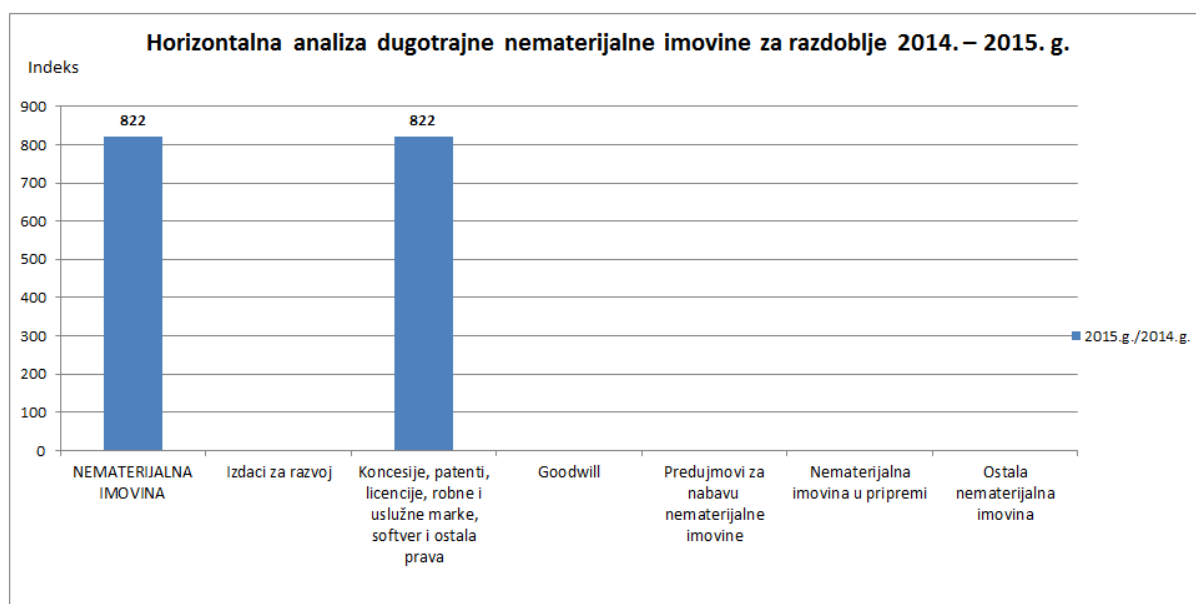
Primjenom indeksa prikazuje se povećanje ili smanjenje pozicija dugotrajne imovine u odnosu na baznu godinu. Ukoliko je indeks manji od 100%, došlo je do smanjenja; ukoliko je veći, došlo je do povećanja. U nastavku je prikazana horizontalna analiza materijalne imovine poduzeća Saponia d.d. za razdoblje od 2014. do 2015. godine.

Tablica 6. Horizontalna analiza dugotrajne nematerijalne imovine za razdoblje 2014. – 2015. godine.

	AOP oznaka	2014. godina	2015. godina	INDEKS 2015/2014
NEMATERIJALNA IMOVINA	003	14,588	119,853	822
1. Izdaci za razvoj	004			
2. Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava	005	14,588	119,853	822
3. Goodwill	006			
4. Predujmovi za nabavu nematerijalne imovine	007			
5. Nematerijalna imovina u pripremi	008			
6. Ostala nematerijalna imovina	009			

Izvor: Zagrebačka burza, Saponia d.d. - Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, nekonsolidirano, 2015. godina

Slika 6. Horizontalna analiza dugotrajne nematerijalne imovine za razdoblje 2014.-2015.godine.

Izvor: izrada autorice prema tablici br.6.

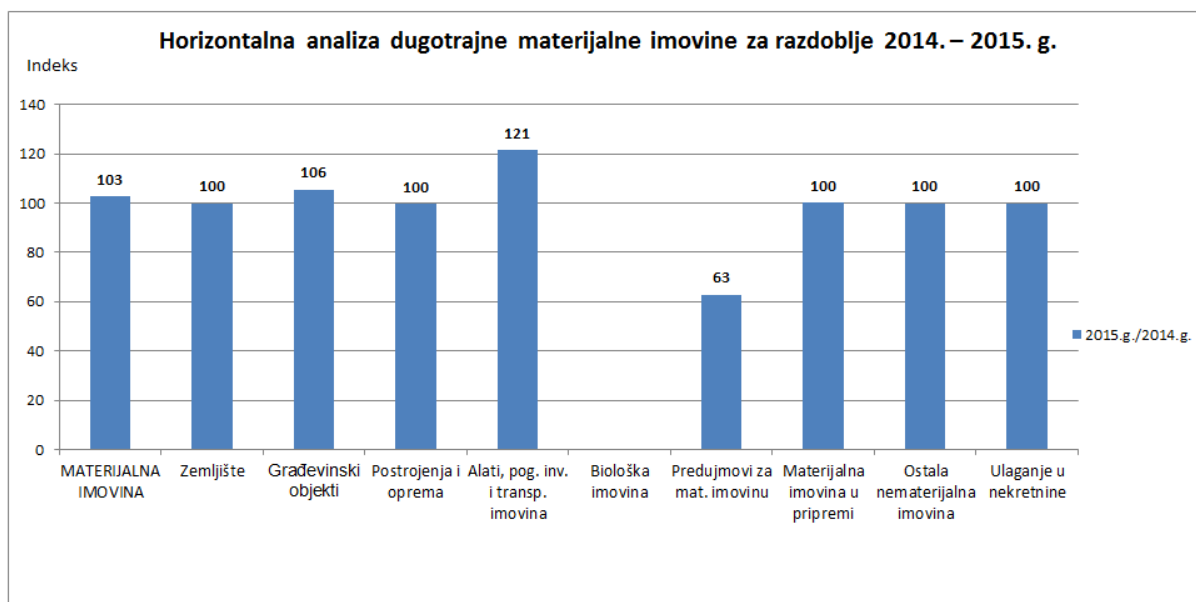
Iako se vrijednosno radi o manje značajnoj kategoriji dugotrajne imovine, dugotrajna nematerijalna imovina zabilježila je porast od 822% u 2015.g. u odnosu na 2014.g. Taj rast se u potpunosti odnosi na koncesije, patente, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava.

Tablica 7. Horizontalna analiza materijalne imovine za razdoblje 2014. – 2015. godine.

	AOP oznaka	2014. godina	2015. godina	INDEKS 2015/2014
MATERIJALNA IMOVINA	010	127.075,369	130.626,372	103
1.Zemljište	011	22.524,270	22.524,270	100
2.Građevinski objekti	012	33.398,800	35.236,960	106
3.Postrojenja i oprema	013	42.675,801	42.624,556	100
4.Alati, pogonski inventar i transportna imovina	014	9.435,422	11.456,556	121
5.Biološka imovina	015	0	0	0
6.Predujmovi za materijalnu imovinu	016	722,038	453,555	63
7.Materijalna imovina u pripremi	017	9.849,705	9.860,721	100
8.Ostala nematerijalna imovina	018	13	13	100
9.Ulaganje u nekretnine	019	8.469,320	8.469,320	100

Izvor: Zagrebačka burza, Saponia d.d. - Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, nekonsolidirano, 2015. godina

Slika 7. Horizontalna analiza dugotrajne materijalne imovine za razdoblje 2014.-2015.godine.

Izvor: izrada autorice prema tablici br.7.

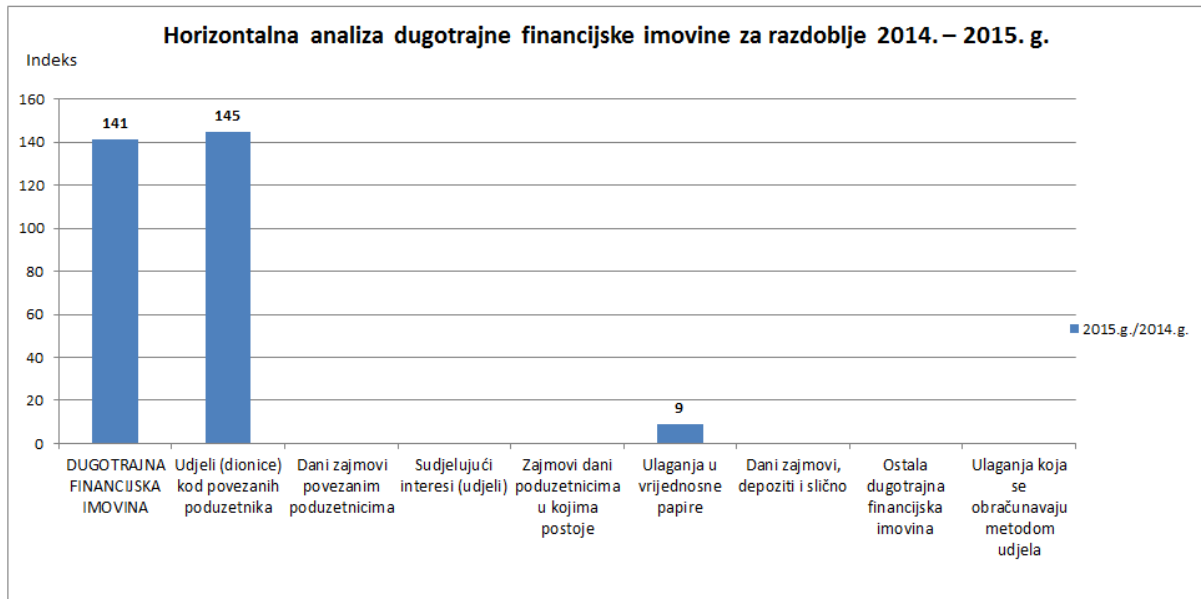
Usporedna analiza podataka 2015. godine i 2014. godine ukazuje nam na povećanje ukupne materijalne imovine od 3%, povećanje stanja imovine građevinskih objekata za 6%, povećanje stanja imovine alata, pogonskog inventara i transportne imovine čak 21% dok su predujmovi za materijalnu imovinu smanjeni za 37%. Kod ostalih stavaka materijalne imovine nisu zabilježene promjene u vrijednosti u usporedbi dviju navedenih godina.

Tablica 8. Horizontalna analiza dugotrajne financijske imovine za razdoblje 2014. – 2015. godine.

	AOP oznaka	2014. godina	2015. godina	INDEKS 2015/2014
DUGOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA	020	158.803,009	224.475,585	141
1. Udjeli (dionice) kod povezanih poduzetnika	021	108.098,406	156.377,326	145
2. Dani zajmovi povezanim poduzetnicima	022			
3. Sudjelujući interesi (udjeli)	023		63.644,006	
4. Zajmovi dani poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi	024			
5. Ulaganja u vrijednosne papire	025	50.704,603	4.454,253	9
6. Dani zajmovi, depoziti i slično	026			
7. Ostala dugotrajna financijska imovina	027			
8. Ulaganja koja se obračunavaju metodom udjela	028			

Izvor: Zagrebačka burza, Saponia d.d. - Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, nekonsolidirano, 2015. godina

Slika 8. Horizontalna analiza dugotrajne financijske imovine za razdoblje 2014.-2015.godine.

Izvor: izrada autorice prema tablici br.8.

U 2015.g. ostvaren je porast dugotrajne financijske imovine od 41% u odnosu na 2014.g. zahvaljujući porastu udjela (dionice) kod povezanih poduzetnika od 45%, ali prije svega porastu stavke dugotrajne financijske imovine sudjelujući interesi (udjeli) na iznos od 63.644.006 kn dok je iznos navedene stavke u 2014.g. iznosio nula. Ulaganja u vrijednosne papire smanjena su u 2015.g. za 91% u odnosu na 2014.g.

ZAKLJUČAK

Dugotrajna imovina predstavlja jedan od ključnih resursa za obavljanje djelatnosti, posebno kod kapitalno intenzivnih djelatnosti. Ona čini bitan dio imovine poduzeća, bilo da se radi o udjelu dugotrajne imovine poduzeća u ukupnoj imovini, bilo da se radi o njenoj važnosti pri obavljanju gospodarske djelatnosti kojom se poduzeće bavi. Jedna od njenih osnovnih karakteristika je da se u poslovanju koristi kroz duži niz godina, odnosno više poslovnih ciklusa. U takvim slučajevima udio dugotrajne imovine je značajan u odnosu na kratkotrajnu imovinu, kao i udio dugotrajne materijalne u odnosu na dugotrajnu nematerijalnu imovnu. Kroz rad je objašnjena podjela dugotrajne imovine, a zatim i kroz primjer.

U primjeru rada je objašnjena vertikalna i horizontalna analiza poduzeća Saponia d.d. Osijek Iz analize je vidljivo da se radi o kapitalno intenzivnom poduzeću s udjelom ukupne materijalne imovine od 19% u ukupnoj aktivi. S obzirom da se radi o proizvodnom poduzeću postrojenja i oprema očekivano zauzimaju najveći udio u ukupnoj materijalnoj imovini, kao i građevinski objekti i zemljište, neophodni za obavljanje osnovne djelatnosti poduzeća.

Promatrajući samo materijalnu imovinu nameće se zaključak da menadžment poduzeća u promatranim godinama nije imao namjeru značajnije ulagati u proširenje proizvodnih kapaciteta. Dogodila su se određena ulaganja u postrojenja i oprema kao i alate, pogonski inventar i transportnu imovinu, ali je porast relativnog udjela navedenih stavki materijalne imovine kompenziran porastom ukupne aktive u 2015. godini.

Povećanje dugotrajne imovine 2015. u odnosu na 2014. godinu u strukturi aktive poraslo je od 45,46% na 51,37% te bilježi rast od 13%. Dok dugotrajna nematerijalna imovina zauzima vrijednosno gotovo beznačajan udio u aktivi poduzeca, dugotrajna financijska imovina zauzima najveći udio u ukupnoj aktivi od 32,46%. Upravo u ovoj kategoriji dugotrajne imovine došlo je do najviše promjena u 2015.g. u odnosu na 2014.g. Udjeli (dionice) kod povezanih poduzetnika su povećani za 22,62%, te se sudjelujući interesi (udjeli) iskazuju s iznosom od 63.644.006 kn u bilanci za 2015.godinu. Pojedine pozicije padaju kao što su vrijednosni papiri koji su se prodali

na tržištu da bi se kupili udjeli neke druge kompanije, s očekivanjima da će vrijednosti tih udjela rasti i da će poduzeće ostvariti dobit po toj osnovi. Ova poslovna odluka polazi od pretpostavke da će kompanija u čije se dionice investira, imati trenutno povoljnije uvjete na tržištu, nego što bi bio slučaj da se ulagalo u vlastitu proizvodnju. Razlozi tome mogu biti nedostatak novih tehnoloških rješenja ili pomanjkanja kadra koji bi realizirao veću proizvodnju.

Iako se radi o analizi samo zadnje dvije fiskalne godine, trend neulaganja u materijalnu imovinu može dovesti poduzeće u situaciju smanjene konkurentosti na tržištu. Za očekivati je da bi poduzeće poput Saponije trebalo značajnije ulagati u materijalnu imovinu kako bi zadovoljilo potrebe potrošača kroz investiranje u najmodernije tehnologije. U smislu potpune ocjene ovakve strategije poduzeća ipak bi bilo potrebno sagledati širu sliku uzevši u obzir strategiju menadžmenta.

SAŽETAK

Imovinu čine pokretna i nepokretna dobra i/ili prava vlasništva pravne ili fizičke osobe koja se mogu izraziti u novcu. Imovina kao takva je bitna za poslovanje poduzeća, a ovisno o vijeku trajanja može biti kratkotrajna i dugotrajna. Kratkotrajna imovina ima vijek trajanja do jedne godine, a dugotrajna imovina je imovina koja se koristi u poslovanju kroz duži niz godina. U financijskim izvještajima dugotrajna imovina se prikazuje na strani aktive, a dijeli se na nematerijalnu, materijalnu, financijsku imovinu i potraživanja. Budući da se sredstva troše (fizički i vrijednosno), nadoknađivanje njihove vrijednosti jedan je od osnovnih zadataka i najvažnijih problema svakog poduzeća. Prema obliku, sastavu, namjeni i uporabi, te prema ulozi u poslovanju i izvorima pribavljanja, sredstva se razlikuju zavisno o vrsti djelatnosti kojim se poduzeće bavi. Dugotrajna imovina se u vijeku trajanja amortizira, a iznos amortizacije umanjuje vrijednost dugotrajne imovine.

Ključne riječi: **imovina, kratkotrajna imovina, dugotrajna imovina, amortizacija.**

SUMMARY

Assets are made of movable and immovable property or/and ownership rights of legal entity or individual that can be expressed in terms of money. Assets as such are essential for business operations and depending on their life span may be short-term and long-term. Current assets have a lifetime of up to one year while long-term assets are assets used in business for a number of years. In the financial statements, long-term assets are shown on the assets side and are divided into intangible, tangible, financial assets and receivables. Since the assets are spent (physically and in terms of value), reimbursing their value is one of the basic tasks and the most important issues of each company. Assets vary depending on the type of activity company deals with by form, composition, purpose and use, role in business and sources of funding. Long-term assets are amortized over their useful life, and the amortization amount is being decreased by the value of depreciation of long-term assets.

Key words: **assets, short-term assets, long-term-assets, amortization.**

POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Belak, V. (2009.) *Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine: prema HSFI/MSFI i novi računovodstveni postupci*. Zagreb: Belak Excellens.
2. Deželjin, J. i ostali. (1994) *Računovodstvo*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.
3. Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika. (2008.) *Primjena hrvatskih standarda financijskog izvještavanja – s poreznim propisima*. Zagreb: Sveučilišna tiskara d.o.o.
4. Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika. (2016) *Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, Hrvatski standardi financijskog izvještavanja*. Zagreb: Sveučilišna tiskara d.o.o.
5. Krvavica, A. i ostali. (2007) *Abeceda računovodstva u teoriji i praksi*. Rijeka: Veleučilišta u Rijeci.

Članci:

1. Švigir, A. (2006.) Dugotrajna nematerijalna i materijalna imovina. *Financije i porezi*. 5 (1.) str. 59-64.
2. Žager, K., Smrekar, N. (2008.) Uz prijedlog Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja. *Financije i porezi*. 2(8). str. 69-78.

Internet:

1. Misija i vizija. Dostupno na: <http://www.saponia.hr/korporativno/misija-i-vizija>. [Pristupljeno 15.06.2016.]
2. Skraćeni prospekt Saponia. Dostupno na: <http://zse.hr/userdocsimages/prospekti/Prospekt-SAPN.pdf>. [Pristupljeno 15.06.2016.]
3. RGFI javna objava. Dostupno na: <http://rgfi.fina.hr>. [Pristupljeno 22.08.2016.]

Ostalo

1. Zakon o računovodstvu. NN 78/15, 134/15. Zagreb: Narodne novine.

POPIS ILUSTRACIJA

Tablice

Tablica 1. Struktura HSFI-a	13
Tablica 2. Prikaz obračuna amortizacije	30
Tablica 3. Vertikalna analiza dugotrajne nematerijalne imovine za razdoblje 2014. – 2015. godine.	31
Tablica 4. Vertikalna analiza dugotrajne materijalne imovine za razdoblje 2014. – 2015. godine.....	32
Tablica 5. Vertikalna analiza dugotrajne financijske imovine za razdoblje 2014. – 2015. godine.....	34
Tablica 6. Horizontalna analiza dugotrajne nematerijalne imovine za razdoblje 2014. – 2015. godine.	37
Tablica 7. Horizontalna analiza materijalne imovine za razdoblje 2014. – 2015. godine.....	38
Tablica 8. Horizontalna analiza dugotrajne financijske imovine za razdoblje 2014. – 2015. godine.	39

Slike

Slika 1. Organizacijska struktura Saponije Osijek d.d.	29
Slika 2. Vertikalna analiza materijalne imovine za razdoblje od 2014.-2015.godine	32
Slika 3. Udio stavaka materijalne imovine u ukupnoj aktivi u 2014. i 2015. godini	33
Slika 4. Vertikalna analiza dugotrajne financijske imovine za razdoblje od 2014.-2015.godine.....	35
Slika 5. Udio stavaka dugotrajne financijske imovine u ukupnoj aktivi u 2014. i 2015 godini	35
Slika 6. Horizontalna analiza dugotrajne nematerijalne imovine za razdoblje 2014.-2015.godine.	37
Slika 7. Horizontalna analiza dugotrajne materijalne imovine za razdoblje 2014.-2015.godine.....	38

Slika 8. Horizontalna analiza dugotrajne financijske imovine za razdoblje 2014.- 2015.godine.....	40
--	----